

■ Politiek en ruimte

■ Opgave 6

bron 9

In de periode 2000-2006 zal de Europese Unie financiële steun voor sociaal-economische ontwikkeling toekennen aan twee soorten regio's: de regio's met een ontwikkelingsachterstand (Doelstelling 1) en de regio's die in een omschakelingsproces verkeren (Doelstelling 2).

Doelstelling 1: Regio's met een ontwikkelingsachterstand

Bij de eerste doelstelling gaat het om het inlopen van de ontwikkelingsachterstand in de regio's met een BBP (Bruto Binnenlands Product) per inwoner dat lager is dan 75% van het EU-gemiddelde. In deze regio's zijn de problemen op het gebied van economisch potentieel, inkomen, werkgelegenheid, infrastructuur en opleidingsniveau van de beroepsbevolking het grootst.

Doelstelling 2: Regio's met een economische en sociale omschakeling

Bij de tweede doelstelling gaat het om steunverlening voor de economische en sociale omschakeling van gebieden die in structurele moeilijkheden verkeren, ook in welvarende lidstaten. Een dergelijke omschakelingsbehoefte, die verband houdt met een ontoereikende variatie in de economische structuur, komt voor in diverse gebieden van de Unie, waaronder industriële, plattelands- en stedelijke gebieden en gebieden die afhankelijk zijn van visserij.

bron: brochure: De regionale steun van de Europese Unie aan Nederland, 2000

Eindexamen aardrijkskunde havo 2003-I

havovwo.nl

bron 10

Enkele economische indicatoren van de Duitse deelstaten

Regio	Economie						Arbeidsmarkt				
	BBP per hoofd 15 EU-landen = 100			Werkgelegenheid per sector (% van totaal), 1999*			Werkloosheidspercentage				
	1988	1998	gemiddeld 1996-97-98	landbouw	industrie	diensten	totaal 1989	totaal 1999	langdurige werkloosheid, 1999, (als % van alle werklozen)	vrouwen, 1999	jongeren, 1999
EU15	100,0	100,0	100,0	4,5	29,2	66,0	8,4	9,4	46,1	11,0	17,8
Duitsland	114,8	107,7	108,6	2,9	33,8	63,3	5,7	8,9	50,6	9,3	9,0
Baden-Württemberg	125,1	122,5	122,4	2,5	41,4	56,1	3,3	5,1	53,9	5,2	5,8
Bayern	116,7	122,9	123,4	4,1	35,6	60,3	3,7	5,0	47,6	5,1	5,4
Berlin	116,1	102,2	104,8	0,8	23,4	75,8	7,1	13,7	46,5	12,4	14,4
Brandenburg	--	70,6	72,3	5,4	32,2	62,3	--	16,0	39,8	17,7	10,9
Bremen	144,3	144,3	143,6	1,3	26,4	72,3	11,0	11,4	61,7	9,8	13,0
Hamburg	175,2	185,5	185,8	0,5	22,4	77,1	8,8	7,9	57,7	6,6	10,1
Hessen	133,2	131,5	132,8	1,7	31,7	66,7	4,4	6,7	56,2	6,3	8,2
Mecklenburg-Vorpommern	--	70,7	71,9	6,8	26,9	66,3	--	17,5	39,6	19,6	12,7
Niedersachsen	97,2	99,5	100,0	4,0	32,5	63,6	7,3	8,2	58,8	8,2	10,1
Nordrhein-Westfalen	108,8	109,9	111,1	1,8	34,3	64,0	7,6	8,2	61,2	8,0	9,7
Rheinland-Pfalz	100,9	97,5	98,7	2,5	36,3	61,3	4,9	6,4	52,3	6,3	8,5
Saarland	102,4	99,4	99,7	0,9	34,8	64,3	8,4	8,5	64,3	7,5	10,8
Sachsen	--	71,4	73,1	3,0	34,8	62,3	--	16,2	42,9	18,6	10,9
Sachsen-Anhalt	--	68,3	69,2	4,2	31,9	63,9	--	19,9	42,5	22,5	13,4
Schleswig-Holstein	96,9	101,8	103,5	3,3	24,9	71,9	6,6	7,4	52,9	6,7	10,2
Thüringen	--	69,9	70,1	3,8	34,1	62,1	--	14,3	37,7	16,5	10,3

* Door afronding komt het totaal niet altijd precies op 100% uit.

bron: Europese Commissie, Tweede verslag over de economische en sociale cohesie, deel 2, januari 2001

bron 11

Er vindt een levendig debat plaats over de effecten die de oostwaartse uitbreiding van de Europese Unie zou kunnen hebben op de Duitse deelstaten die vóór 1989 het voormalige Oost-Duitsland vormden. Deze 'arme regio' grenst direct aan de kandidaat-lidstaten. Volgens sommige auteurs zullen, met uitzondering van Mecklenburg-Vorpommern, de voormalige Oost-Duitse deelstaten profiteren van de uitbreiding, omdat de gemeenschappelijke markt vooral voordelen biedt aan regio's die dicht bij Centraal- en Oost-Europa liggen en daarmee goed verbonden zijn.

bron: Paul, L., in: Geografie, oktober 1999

Eindexamen aardrijkskunde havo 2003-I

Duitsland wordt vrij algemeen beschouwd als de grootste economische macht in de EU. Toch heeft dit land niet het hoogste BBP (Bruto Binnenlands Product) per hoofd van de bevolking.

- 2p **24** Welk demografisch gegeven maakt, in combinatie met het BBP per hoofd van de bevolking, dat Duitsland toch geldt als de grootste economische macht in de EU?

Het wekt misschien verbazing dat een rijk land als Duitsland EU-steun ontvangt in het kader van doelstelling 1 van de structuurfondsen. Door te wisselen van analyseniveau is deze EU-steun goed te verdedigen.

- 4p **25** Leg dit uit met behulp van gegevens van bron 10.

Het oostelijk deel van Duitsland kent, gemeten naar Europese maatstaven, al geruime tijd een grote werkloosheid.

- 2p **26** Welke atlaskaart is het meest geschikt om aan te tonen dat dit deel van Duitsland, op Europese schaal gezien, een grote werkloosheid kent?

De economische achterstand van de oostelijke deelstaten van Duitsland kun je goed illustreren met een kaartje van het BBP in 1998. Zie de bijlage.

- 2p **27** Maak een klassenindeling waarbij je rekening houdt met de volgende voorwaarden:
- Kies de klassenbreedte zodanig dat alle klassen gevuld zijn. Er is dus geen klasse waar niet minimaal één deelstaat in past.
  - De klassen hebben alle een gelijke breedte, met uitzondering van de laagste en de hoogste klasse. De laagste klasse is al voor je ingevuld. De hoogste klasse kun je aangeven met 'meer dan ...'.

- 2p **28** Kies voor elke klasse een juiste invulling van het bijbehorende legendablokje.
N.B. Het is niet de bedoeling de kaart zelf in te vullen. Het gaat alleen om de legenda.

Stel dat je een onderzoek doet naar de binnenlandse migratie in Duitsland.

- 2p **29** Formuleer een hypothese over het verband tussen de binnenlandse migratie en de werkloosheid in Duitsland.
- 2p **30** Geeft kaartblad 96 (51e druk: 85) voldoende informatie om de hypothese te kunnen toetsen? Beargumenteer je keuze.

Het ziet er naar uit dat de EU zich binnenkort in oostwaartse richting zal uitbreiden. Over de gevolgen van deze uitbreiding voor de oostelijke deelstaten van Duitsland wordt verschillend gedacht. Sommige deskundigen (zie bron 11) wijzen vooral op de positieve effecten die deze uitbreiding van de EU zou kunnen hebben op de oostelijke deelstaten van Duitsland. Anderen vrezen meer voor de negatieve effecten.

- 2p **31** Noem twee negatieve effecten die de oostwaartse uitbreiding van de EU voor de oostelijke deelstaten van Duitsland zou kunnen hebben.

Eindexamen aardrijkskunde havo 2003-I

Bijlage bij de vragen 27 en 28

Aardrijkskunde (nieuwe stijl)

Examen HAVO 2003

Examenummer

Tijdvak 1
Donderdag 22 mei
9.00 – 11.30 uur

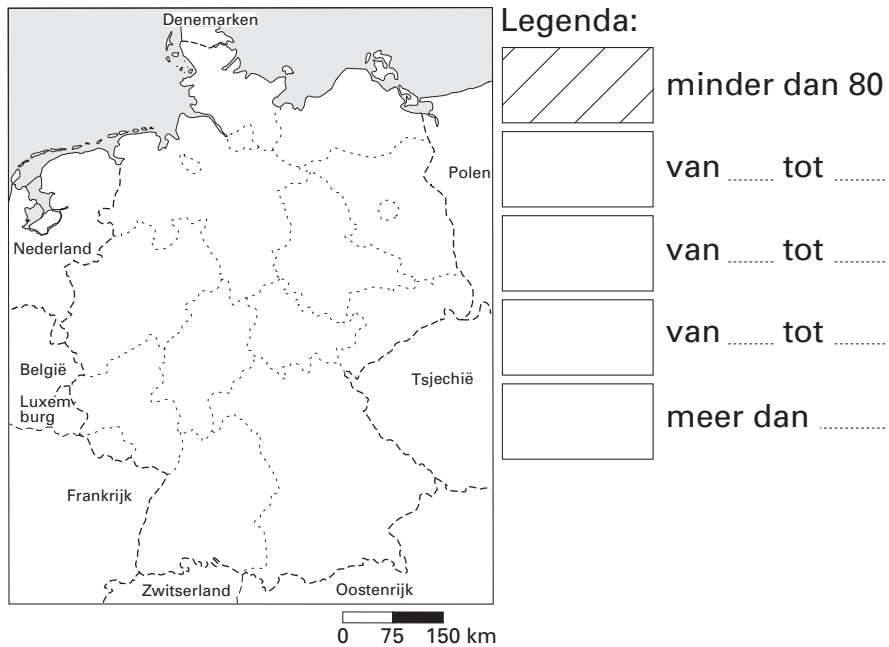
.....

Naam

.....

Vragen 27 en 28

Duitsland, BBP per hoofd van de bevolking per deelstaat, 1998 (15 EU-landen = 100)

Opgave 7

bron 12

Landbouw

In de kandidaat-lidstaten van de EU is de landbouw belangrijker dan in de EU-lidstaten. Dit geldt voor de landbouwoppervlakte, het aandeel in het BBP en vooral voor het aandeel in de totale werkgelegenheid. Gemiddeld werkt meer dan 22% van de arbeidskrachten in de landbouw, dat wil zeggen 9,5 miljoen, tegenover 5% of 8,2 miljoen in de EU. Het aandeel van de landbouw in het BBP is nog 9% tegenover 2,4% in de EU.

bron: Agenda 2000, Voor een sterkere en grotere Unie, Europese Commissie, 1997

Om te mogen toetreden tot de EU moeten de kandidaat-lidstaten uit Centraal-Europa onder andere beschikken over een goed functionerende markteconomie.

Om aan deze eis te kunnen voldoen hebben zij een aantal drastische hervormingen gerealiseerd. Een hervorming betrof de wijze waarop de prijzen tot stand kwamen.

- 2p **32** Welke hervorming bij het tot stand komen van de prijzen was nodig voor een goed functionerende markteconomie?

Door de uitbreiding van de EU zal de agrarische beroepsbevolking van de EU, procentueel gezien, veel sterker toenemen dan de hoeveelheid landbouwgrond.

- 2p **33** Leg uit waardoor dit verschil veroorzaakt wordt.

Uitbreiding van de EU heeft tot gevolg dat het aantal consumenten met ruim 100 miljoen zal toenemen. In theorie biedt dat kansen voor een flinke toename van de export van landbouwproducten vanuit Nederland.

- 2p **34** Leg uit dat in de praktijk deze toename van de export niet zo groot zal zijn.

Opgave 8

bron 13

'EU-steun alleen voor armste regio's'

Van onze correspondenten

DEN HAAG/BRUSSEL - De Nederlandse regering wil dat vanaf 2007* alleen lidstaten die armer zijn dan gemiddeld regionale ontwikkelingshulp ontvangen uit de zogeheten Europese structuurfondsen. Dat betekent dat geen van de huidige EU-lidstaten nog steun krijgt, wellicht met uitzondering van Portugal en Griekenland.

Als gevolg van de uitbreiding met Oost- en Midden-Europese landen zal het gemiddelde Bruto Binnenlands Product in de EU (per hoofd) fors dalen. De regionale steun zal daardoor vooral bij de nieuwe lidstaten terechtkomen.

Dat staat volgens betrouwbare bronnen in een brief over de kosten van de uitbreiding die het kabinet vandaag, vergezeld van twee studies, naar de Tweede Kamer stuurt. (...)

* In 2007 zal de EU waarschijnlijk worden uitgebreid met een aantal landen.

bron: Het Financieele Dagblad, 10-9-2001

Volgens bron 13 wil de Nederlandse regering de uitgaven in het kader van de structuurfondsen herzien.

Ben jij het eens met dit Nederlandse voorstel?

In de vragen 35, 36 en 37 geef je een argument vóór en een argument tégen dit voorstel en weeg je deze argumenten tegen elkaar af.

- 1p **35** Geef een argument vóór dit voorstel van de Nederlandse regering.

- 1p **36** Geef een argument tégen dit voorstel van de Nederlandse regering.

- 2p **37** Weeg deze argumenten tegen elkaar af en geef hierbij duidelijk aan wat voor jou de doorslag geeft en waarom.